



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. I. De peccato in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957



LIBER V.

Deratione cognoscendi, & discernendi peccata.

CAPUT I.

De Peccato in genere.

DUBIUM I.

Quid sit peccatum?

Respondeo. Est transgressio legis, sive, ut ait *Tol.* est voluntarius recessus à regula divina, per quam regulam intelligitur præceptum, tam naturale, & humanum, quàm divinum: per recessum, intelligitur actus (vel ejus omissio) qui sit non tantum voluntarius, sed etiam liber, cum aliqua actuali advertentia malitiæ: quod addo, quia ut docet *Sanch. 1. mor. cap. 16 cum Vasq. Bon. d. 2. q. 2. p. 3 n. 3. & 12. & c.* non sufficit ad actum peccaminosum, libertas & advertentia quævis virtualis, vel interpretativa, quâ scilicet quis advertere poterat, & debebat; nec quæcunq; actualis, quâ scilicet intellectus rationes commodi, & incommodi

X 4 in

in objecto attendat: sed requiritur, ut advertatur
 moralem malitiam objecti, aut saltem de ea de-
 bium, vel scrupulum corripiat. Ratio est, tum
 quia sine ista advertentia, non est voluntarium,
 cum non sit cognitum; quia, quamdiu talis cogi-
 tatio intellectui non occurrit, non est suffici-
 ens principium deliberandi de malitia, ideoque
 nec libertas, ac proinde nec culpa; & censetur
 illa inadvertentia, naturalis & invincibilis ob-
 oblivio. Addit tamen *Tann. d. 4. de pec. d. 5. q. 1.*
dub. 5. n. 106. non esse necesse, ut consideratio ob-
 la maneat actu, dum peccatum durat, sed satis
 esse, ut vel actu, vel virtute maneat, ita ut cum eo,
 vel actus peccati fuerit inchoatus, vel saltem causa
 data: ut sit in ebrio, qui peccat, non vi præse-
 ris, sed præteritæ deliberationis, v. *Bald. l. i. d. 36.*
 Verum recentiores communiter docent, talem
 v. gr. ebrium non peccare formaliter, quando
 usu rationis caret; sed malitiam eorum, quam
 tunc fiunt, contraxisse ante, dum prævidens ma-
 lum, quod commissurus erat, ejus causam dedidit:
 ajuntque, dum quis actu peccat, semper esse,
 ac manere advertentiam aliquam malitiæ tenu-
 em, vel confusam, ut *vid. apud Scholast.* nam in
 ordine ad praxin, parum refert, utrolibet modo
 loquaris.

Resp. II. Ad peccatum requiruntur tres condi-
 tiones, ut patet ex prima responsione. 1. Ut sit vo-
 luntarium, id est, ut fiat à voluntate consentiente.
 2. Ut sit liberum, id est, ut sit in potestate volunta-
 tis facere, vel non. 3. Ut advertatur malitia. *Ex*
quibus resolves.

I. De-

I. Defectu primæ conditionis, nullus actus, qui neq; est in, neq; à voluntate, est peccatum, nisi voluntas eum acceptet: ideoq; nec impedit communionem, siue is sit internus: ut cogitationes contra fidem, blasphemæ, obscenæ, motus carnis, etiam usq; ad effusionem seminis; siue externus ac violentus, v. g. stuprum virgini per vim illatum.

II. Defectu secundæ conditionis, subinde à peccato excusantur vehementissimi motus iræ, aut concupiscentiæ, quibus usus rationis perturbatur, & liberras tollitur.

III. Defectu tertiæ non peccat, qui die jejunii, de præcepto nihil cogitans cœnat, vel carnes comedit, etsi advertat eas sibi delectabiles. Item qui lapidem projicit per fenestram, non advertens periculum lesionis; vel qui contractum usurarium celebrat, non advertens esse talem, *Sanch. l. 1. e. 16. n. 21. Reg. l. 25. n. 75.*

IV. Damna & eventus (licet alioqui frequentes) ex ebrietati secuti, & nullo modo prævisi, inculpabiles sunt: quia nec in se, nec in causis sunt liberi. Sunt verò culpabiles, si sint prævisi, nec diligentia sufficiens ex præscripto prudentiæ sit adhibita, ne sequerentur: ea verò adhibita, etsi postea eveniant, culpâ vacant. Uti etiam, quando juxta loci & temporis circumstantias, non apparet periculum mali, ideoque nulla cautela est adhibita. Ita *Vasq. l. 2. d. 124. c. 2.* Quibus conformiter *Less. l. 4. c. 5.* docet, si negligentia, charitatem aut eventus ex ea sequi solitos præcavendi, fuerit tantum venialis, etiam mala, quæ prævideri poterant, tantum venalia fore; quia cum non in se, sed tantum

X 5

tum

sum in causa sint libera, non possunt habere
jorem culpam, quam ipsa causa.

DUBIUM II.

An, & quando desideria, & delectationes sint peccata?

Per desiderium intelligitur voluntas, intentio
vel propositum efficax rei malæ: per delectationem
verò, simplex amor & complacentia ob
cogitati, fruendo ejus dulcedine, absq; deside
executionis: soletque dici morosa, non à mo
temporis, cum momento possit perfici, sed quia
voluntas, post plenam advertentiam rationis
immoretur.

ARTICULUS I.

*Quale peccatum sit desiderium ma
lum?*

Resp. I. Desiderium absolutum, sive cogitatio
eum voluntate consentiente absolute in peccatum
aliquando perpetrandum, aut in perpetrato con
placente, habet eandem speciem, ac malitiam
peccati mortalem, vel venialem, quem habet
actus exterior, in quem fertur. Est communis, &
constat ex *Matth. 5. v. 28. Qui viderit, &c.* Ratio
est, quia actus interior habet suam bonitatem, &
malitiam ab actu externo, tanquam objecto. *Idem
commun.*

Resp. II. Desiderium cum consensu conditionali,
quo quis aliquid concupiscit, sub tali conditione

one, quæ omni malitiam objecti auferat, non est peccatū, saltem mortale: v. g. vellem prædari, si à Deo mihi permitteretur, si Judex essem, malefactorum istum occiderem. *Valent. 10. 2. d. 6. q. 4. p. 4. Snyr. Sal. in t. 2. tr. 13. d. 16. f. 27. Vsq. dub. 116. c. 1.*
 Si verò conditio malitiam non auferat, est peccatum: ut v. gr. si cogites, si non esset infernus, mœcharer, si non essem religiosus, fornicarer, si nō haberem rationem mei status, ulciscerer, occiderem te. Item si id mihi fecisses in adolescentia, vel antequam religionem ingrederer, vindicarem intellige, si dum hæc dicit, habeat affectum vindictæ sumendæ, si esset in tali statu: secus enim est, si tantum ostendat, quid facturus fuisset in alio statu. *Bon. de mat. q. 4. p. 8. n. 9.* Ratio responsionis est, quia etsi consensus conditionatus nihil ponat in rerum natura, ex parte objecti voliti; in voluntate tamen ponit affectum committendi illud peccatum, præcisa conditione non auferente malitiam; ac proinde talis erit culpa, qualis esset illud amare absque conditione, *Cajet. Sanch. 1. mor. c. 2. Vsq. Laym. l. 1. tr. 3. c. 6. n. 1.* Ex quibus resolvuntur hi Casus.

I. In omnibus, solo jure positivo prohibitis, licitum est desiderium cum conditione hac, *si prohibitum non esset*, v. g. ederem carnes die Veneris, si Ecclesia non vetuisset, Ratio, quia conditio omnē malitiam, quæ à sola prohibitione est, aufert, *Az. l. 4. c. 6. q. 10. Sanch. l. 1. c. 2. Vsq. d. 116. c. 2.*

II. Idem valet in prohibitis quidem jure naturali, licitis tamen in aliquo casu, aut statu, si is pro conditione apponatur, v. g. occiderem Petrum, si
 X 6 Deus

Deus mandaret; suspenderem furem, si essem
dex; ducerem uxorem, si liceret, si non essem
cerdos, si essem liber à voto. Ratio, quia hæc
illo statu sunt licita. Rectè tamen monet *Sanctus*
atum, huiusmodi desideria esse periculosa, &
tanda, atq; ut ait *Cajet. ibidem*, esse fatuas & de-
bolicas tentationes. *ibid. Laym. l. 1. t. 3. c. 6. n. 10.*

III. Etsi idem quidam, ut *Cajet. Sal. & Val.*
universim affirmant de omnibus jure nature,
simpliciter prohibitis, si conditio impossibilis
posita tollat rationem peccati ab objecto, ut si
cas, si non esset peccatum, fornicarer, eo quod
tunc consensus non videatur ferri in malum
babilius tamen videtur, quod docet *Az. Sanctus*
Lay. esse peccatum; eo quod sit intrinsicè malum
nec malitia sua, (quæ in consensum circa tale ob-
jectum traheret, nisi Dei lex arceret) exui possit.
deoq; voluntas feratur in malum. Quod tamen
intellige, si efficaciter feratur, quia si tantum sit
gnificatio propensionis naturalis in illud ob-
jectum, non est peccatum, *San. l. 1. c. 2. n. 25. Laym.*
l. 2. c. 6. n. 11. v. Card. de Lugo, d. 16. n. 376.

IV. Gaudere & delectari de opere malo, sub eò
ditione, si liceret. v. g. in prædictis desideriis effi-
cacibus illicitis, quando conditio est possibilis,
etsi possit excusari à peccato, secundum quosdam
Doctores, si fiat tantum secundum appetitum ra-
tionalem, sive vo' untatem: (secluso omni alio pe-
riculo consensus illiciti, & turpis motus: qui ta-
men, quia communiter & connaturaliter sequitur,
vix tutum videtur in praxi) non potest tamen ex-
cusari, si sit delectatio voluntaria appetitus sensiti-
vi.

vi, quæ propriè delectatio dicitur, fitque communiter cum aliqua alteratione corporis. Ratio discriminis est, quia voluntas potest ferri in objectum abstractum à malitia, cum sequatur intellectum, cuius est abstrahere, appetitus verò, quia sequitur imaginationem, non fertur in objectum, sub aliqua certa conditione status, vel temporis apprehensum, sed ut est in se, ideoque talis delectatio est de objecto absolutè malo, *vid. Laym. & Bon. de mat. q. 4. p. 8.*

ARTICULUS II.

An delectatio morosa semper sit peccatum?

Resp. Si terminetur ad cogitatum opus malum secundum se, est peccatum mortale, vel veniale prout ipsum opus mortale, vel veniale est. Ita commun. ex *D. Thom. 1. 2. q. 78. n. 8.*

Dixi *secundum se*: quia si delectatio sit tantum de ipsa cogitatione, non autem de opere, non est peccatum, quia sicut cogitatio, v. g. de rebus obscœnis, in ordine ad doctriam, vel concionem, &c. bona est: cogitatio autem de iisdem rebus ex curiositate, est mala venialiter: ita consequenter, delectatio de tali cogitatione tanquam objecto, non est mala, sed quandoq; bona, quandoq; venialiter mala. Similiter nec peccatum erit, si delectatio versetur circa modum malè operandi, non circa ipsū opus malū: quo modo sine peccato sæpè nos delectat fabulæ, comœdiæ, bella, homicidia, fraudes, furta, lapsus hominis, v. g. ex equo, &c. nō

secundum se, sed modus furandi, rapiendi, artificiosus & industrius, modus cadendi inopinatus, *L. l. 1. c. 6. n. 4. Ex quibus resolves.*

I. Licitum est gaudere, & delectari morose de effectu bono, securo ex opere malo: quia tunc delectatio non est de objecto malo.

II. Si talis effectus secutus sit ex opere secundum se quidem malo, hic tamen & nunc culpa vacante, ut v.g. quia factum est in somno, amentia, ebrietate, inculpabili ignorantia, tunc etiam de ipso actu licere aliquando delectari, non quidem secundum se, sed ut est causa talis boni effectus, docent *Less. l. 4. c. 3. n. 105. & 106. ex V. a. q. 1. 2. d. 105. c. 2.* v.g. de solutione naturæ facta in somno. Ratio, quia objectum delectationis istius non est malum. *v. Bon. de mat. d. 4. p. 8. n. 8. Sanchez. l. 1. m. r. cap. 2. n. 18. Card. de Lug. de pæn. d. 16. n. 389.* Imò addunt, licere aliquando desiderare (affectu simplici, & inefficaci desiderio,) ut tale quid fiat sine culpa, v.g. ut in somno eveniat naturæ solutio, ob finem bonum: dummodo desiderium non sit tam intentum, ut tale quid probabiliter causet, neq. sit periculum consentiendi in talem voluptatem. Ratio est, ajunt, quia objectum hujus desiderii, aut gaudii non est malum, *v. Less. & Bon. l. c.*

III. Non est peccatum, saltem mortale, si conjuges delectentur appetitu tantum rationali, de actu conjugii præterito, futuro vel possibili, respectu compartis præsentis, vel absentis. Item si sponsus desideret copulam futuram, aut de ea delectetur; vel vidua de præterita, Ratio, quia hi actus habent objectum licitum.

V. 15. Inn. XI.

Di-

Dixi, appetitu rationali: quia si sponsus, aut vidua, voluntariè consentiat in delectationem sensitivam, & carnalem, (quæ recordatione copulæ futuræ, aut præteritæ naturaliter oritur) mortaliter peccat, ut docet *Less. l. c. t. 3. cap. 6. Bon. Tann. Pala- us. v. Dia. t. 5. misc. R. 2. contra Medi &c.* Quia verò ad supradictam voluntatis oblectationem sensitiva & carnalis, ut plurimum, imò etiam periculum consensus in fornicationem, consequitur, oblectationem illam voluntatis in praxi vix locum habere, saltem in vidua, & sponsis; inter conjuges tamen, modo periculum pollutionis absit, etiam sensitivam & veneream delectationem non esse mortale, docet *Fill. Bon. de mat. q. 4. Sanch. Less. l. c. d. 1. & Dian. t. 3. misc. R. 36.* Tum quia status matrimonii hæc excusat, uti etiam tactus impudicos, solius voluptatis causa institutos: tum quia hæc tendunt per se ad opus conjugale, licet per accidens opus non exerceatur.

IV. Delectatio morosa, de rebus solo jure positivo prohibitis, non est illicita; modò non fiat sub ratione prohibitionis: v. g. si Carthusianus, vel alius, die jejunii se oblectet de cogitato esu carnum; quia non est de operè malo; cum lex tantum veret comestionem externam. *Laym. l. 1. t. 3. c. 9. n. 9. Less. l. 4. c. 3. d. 14. n. III. & n. II 3.*

V. Qui delectationem morosam mortalem confitetur, addere debet circumstantias operis, de quo fuit delectatio: v. g. in materia iræ, an fuerit de occidendo fratre, an alio; uno, an pluribus in materia carnis, an de conjugata, moniali, consanguinea. Quod tamen limitat *Az. Sa. V. Luxuria. Salas*

10m. 2. r. 13. d. 16. f. 6. n. 59. *Et* si delectatio fertur in objectum apprehensum secundum totam suam malitiam, non autem si tantum secundum partem, v. g. in foeminam apprehensam ut non solum non tamen ut alteri nuptam, vel ut moniale, tum enim probabile esse ait, delectationes tales referuntur ad speciem simplicis fornicationis. Ita etiam *Less. Bon. Dian. Palaus. v. Card. de Lugo. d. 16. n. 363* Aliud est de ipso opere externo, quod fertur in objectum, secundum totam suam malitiam; aut etiam de desiderio efficaci, quod fertur in opus externum secundum se, & ut est a parte rei, ac proinde est ejusdem cum illo speciei, idcirco ejus circumstantia semper fatendae sunt, v. *Ant. cit.*

Resp. II. Si quis sine causa, & necessitate actionem exerceat, ex qua intelligit delectationem carnis naturaliter orituram; (v. g. ex curiositate legere vel audit turpia) tamen sine directa intentione, & sine periculo consensus, peccat venialiter; si vero justam causam habeat, nihil peccat. *vid. supra in 6. p. l. 3. t. 4. c. 2. d. 4.*

Quaeres. An voluntas delectationem carnalem positivè reprimere teneatur:

Resp. Si voluntas planè eam advertens, negativè & permissivè se habeat, ita ut nec approbet, nec repellat dummodò id non permittat ex ipsius delectationis complacentia, nec periculum sit ulterioris consensus probabile est, quod docet *Cajet. Sanch. 1. mor. c. 12.* non peccare mortaliter: tum quia non consentit in delectationem: tum quia mortaliter est impossibile, omnes illos motus evitari.

tare; tum quia ex iusta causa illos ^{licet} permittere, etiam secundum adversarios.

Resp. III. In praxi tamen verius videtur, quod docet *Vasq. Az. Less. Bec. 1. 2. t. 2. c. 5. q. 5.* sine iusta causa eis non resistere, esse mortale: quia ferè semper voluntas est exposita periculo consensus; & contrarium credere, est nimia sui confidentia & præsumptio. Moderatè *Laym.* utramq; sententiam probabilem fatetur, & ait, delectationem videri mortalem, nisi saltem actum simplicis displicentiæ circa illam elicias; etsi efficaciter animum ad alia divertere negligas, cum facildè possis, & speres te tali modo posse depellere. *v. Laym. l. 1 t. 3. c. 6.*

DUBIUM III.

De Distinctione peccatorum.

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie?

Resp. Peccata, quoad materiale, sive entitatem positivam, specie distinguuntur ex objectis formalibus, & circumstantiis speciem variantibus, quatenus eæ objecti formalis rationem habent. Quoad formale autem, proximè distinguuntur ab oppositis formis, sive rectitudine virtutis, qua privant, remotè autem & fundamentaliter, ex objectis. Ita *Tann. d. 4. de pec. d. 1. q. 2.* Ratio primæ partis est, quia omnes actus specie distinguuntur ex objectis; peccata autem quoad materiale, dicunt ipsos actus. Ratio secundæ partis, quia pri-

vationes proximè distinguuntur specie à for-
 quibus privant; sed peccata formaliter sunt privationes rectitudinum oppositarum. Ratio
 partis, quia rectitudo virtutis specificatur pro
 ex objecto : ergo privatio rectitudinis ex toto
 remotè; *Ex quibus resolves.*

Peccata specie differunt, non tantum quæ
 versis virtutibus, sed etiam, quæ eidem opponuntur
 tur extremè; ut prodigalitas, & avaritia: vel
 ne diversa difformitatis, id est, quæ ad eodè
 ratione & malitia ejusdem virtutis materiam
 tingunt, ut quantum est ex natura ejusdem peccati,
 ti, non sit eadem facilitas, moraliter loquendo,
 que propensio utrumque peccatum committendi,
 di, qualia sunt homicidium, furtum, adulterium
 detractio.

ARTICULUS II,

Quæ peccata distinguuntur numero?

Resp. Numero distinguuntur duobus modis.
 Ex diversis objectis numero totalibus, non materialiter & physicè tantum, sed etiam formaliter & moraliter distinctis. 2. Per interruptionem actuum moralem. *Fl. s. 21. c. 8.*

Dico, *moraliter*: quia etsi ad distinctionem numericam physicè sufficiat quævis interruptio in ordine tamen ad confessionem, non multiplicatur, nisi moraliter multi sint, quia sicut in confessione actus moralis, ita etiam multiplicatio & distinctio moralis attendi debet,

Porro actus moraliter interrumpuntur, ita ut virtualiter, nec interpretativè manere censeantur.

1. Per contrariam voluntatem & propositum. 2. Per cessationem ab actu, voluntariam & liberam. 3. Per cessationem involuntariam & naturalem, si-
ve ea fiat per somnum, si-ve per distractionem ad alia. Per somnum quidem, quia cum in illo cesset usus rationis, non continuatur actio libera & moralis: per distractionem verò, quia per illam prior cogitatio fit involuntaria, ideoque si ad eam redeatur, fit voluntaria, & moraliter multiplicatur. Ita *Vasq. &c.* Quæ sententia, etsi in peccatis externis tenenda sit, in internis tamen non habet locum, secundum *Fill. tr. 21. cap. 8. num. 317.* Ratio, quia etsi per hanc interruptionem physicè actus multiplicetur, non tamen moraliter, quia hoc ipso quòd animus involuntariè distrahitur, remanet interpretativè prior voluntas, cum non sit retractata, aut aliter interrupta. *Vid. etiam Baldell. d. 21. n. 3.* Ex dictis resolves.

I. Unum numero peccatum committit, qui non actu odii, vel detractionis, fertur in 10. homines; qui uno ictu duos occidit; qui uno actu vult omittere officium horarium per mensem, jejunium per quadragesimam. Quia etsi hæc objecta physicè sint plura, sunt tamen unum moraliter & formaliter, quatenus in uno actu hic & nunc conjunguntur. Ita *Navar. Fill. Bonac. d. 2. q. 4. p. 1.* contra *Az. Vasq. &c.* qui satis probabiliter dicunt esse peccata distincta. Verum si-ve 10. peccata dicas, odisse, v.g. 10. homines, si-ve unum, parum refert, cum unum hoc illis decē æquivalet, proindeq; objecti gra-

gravitas in confessione exprimenda sit, quæ actum in suo esse individuali constituit, notat *Fill. Bon. Suar. de pœn. d. 22. f. 5.*

II. Actus voluntatis internus sæpius interruptus & repetitus, licet physicè sit multiplex, moraliter tamen est unum numero peccatum, in ordine ad confessionem, si consuminetur in opere quo externo, per eum intento & causato, aut etiam in pluribus actibus externis, sibi invicem subordinatis ad eundem finem: hinc v. gr. qui furat bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum; qui ad occidendum alium pergens, sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit. Ratio, quia est una actio externa, ab internis intenta & causata, in qua internæ complentur, & moraliter uniuntur. *v. Baldel. d. 2. num. 4.*

III. Actiones externæ, licet numero distinctæ ad eundem tamen finem, & actum principalem relatæ, modo non habeant distinctam ab illo moralitiam, non distinguuntur ab ipso fine, & actu principali, moraliter loquendo, & in ordine ad confessionem: hinc oscula, tactus, verba impudica, & copulam carnalem præcedentia, imò etiam continentia & subsequencia, tanquam complementa & appendices operis, unum numero peccatum sunt, ut docent *Nav. cap. 16. n. 17. Azor. l. 4. cap. 4. q. 6. Fill. & c.* Ratio, quia sunt vel initia, vel partes, vel complementa & appendices operis, ejusdem actus humani & objecti, in quo omnia prædicta moraliter uniuntur.

Dixi
sunt in
actu præ
stinguunt
glorietur
sunt sep
tom. 4. d.

De

RES
gra
namq; a
spiritua
tualem
Veni
& amic
minuat
tur, ve
scilicet
infert,
Resp
mortal
le ex go

Di-

Dixi, *complementa* : quia si similes actus non sunt initia vel partes copulæ subsecuturæ, aut ex actu præterito ex natura rei non consequantur, distinguuntur numero; ut v. g. si quis de fornicatione gloriatur: proindeq; illi in confessione explicandi sunt separatim, non autem priores, ut docet *Suar. tom. 4. de pœn. d. 22. s. 1.*

CAPUT II.

De Peccatis in specie, mortali & veniali.

DUBIUM I.

Quid sit peccatum mortale, & veniale?

Resp. I. Mortale est, quod ob sui gravitatem, gratiam & amicitiam cum Deo solvit, pœnamq; æternam meretur. Dicitur, *mortale*: quia spiritualis vitæ principium, gratiam scilicet habitalem tollit, & mortem animæ affert.

Veniale est, quod ob suam levitatem gratiam & amicitiam non tollit, etsi fervorem charitatis minuat, & temporalem pœnam meretur. Dicitur, *veniale*: quia salvo vitæ spiritualis principio, scilicet gratia, languorem animæ facile curabilem infert, veniamq; facile consequitur.

Resp. II. Mortale peccatum duplex est: aliud est mortale ex genere suo, aliud ex accidente. Mortale ex genere suo est, quod per se lædit charitatem Dei,